

בריחת יהודי פולין לברית-המועצות בתחילת המלחמה¹

15/11/39

... לנוער היהודי אין לא הווה ולא עתיד. והוא בורח על נפשו. הבריחה נעשית באופנים שונים: ברגל, באוטו, ברכבת, בעגלות ובכל מיני מכשירי נסיעה. הגבול פתוח. מצד הסובייטים אין שום מניעה ולכובש אין שיטה קבועה. מעולם אינך יודע מה שאסור ומה שמותר. בעניין אחד – פעם נוהגים לקולא ופעם לחומרא. וזה מובן. במקום שיש שרירות וזדון לב אין שיטה קבועה ומסוימת. ולא עוד אלא מה ששלטון זה מתיר, זה אוסר. בזמן הראשון לכיבוש היה הגבול פתוח. נתנו לכל אחד לעבור בלי שום רשיון בכתב, ומי שרצה לעמוד שלושה ימים בתור לא מנעו ממנו אפילו רשיון בכתב, שבו היה כתוב מפורש, שלמוכ"ז מותר לעבור את הגבול לרוסיה עם מטלטליו וחפציו והרשות לו ליהנות מכל מיני מכשירי נסיעה. אבל כל זה בכתב. למעשה היתה הדרך בחזקת סכנה. על פי "החוק" מותר לעוברי הגבול לקחת רק עשרים זהוב [זלוטי]. זהו חוק סדיסטי שאי אפשר לעמוד בו. התחכמו אפוא להבריח סכומים יותר גדולים וכאן נכשלו רבים. בדרך נשדדו והוכו ונשאר בעירום ובחוסר כל. שומרי הגבול יודעים שדמם וכספם של היהודים הם הפקר. והם מתנהגים עם עוברי הגבול כפי שיעלה על רוחם. מעתה מבכרים עוברי הגבול לעבור באיסור. אין בוטחים בליגליות של הכובש. כשעוברים בצנעה בטוחים יותר. כי אין לך פליט שלא יקח עמו סכום כסף יותר גדול מכפי ש"החוק" מרשה. ולכן נתפרסם בין הפליטים "הגבול הירוק", שמומחים להעברה מרוויחים מ"משלח יד" זה סכומים עצומים.

יודעי דבר משערים, שיותר ממיליון פליטים נפלטו לרוסיה. וכמה שלא ירבו לבוא עוד מקבלים ברצון. אבל – לאן ייכנס כל ההמון הרב הזה? קצתם, מומחים לאומנות ידועה, כבר נסתדרו. קצתם, בייחוד המומחים לאיזו מלאכה, כבר העבירו לרוסיה הפנימית. ורובם – או שיש להם כסף מן המוכן והם שבעים, או שאין להם כל והם רעבים וצמאים...

מקור: יצחק ארד, ישראל גוטמן ואברהם מרגליות (עורכים), השואה בתיעוד. מבחר תעודות על חורבן יהודי גרמניה ואוסטריה פולין וברית המועצות, יד ושם, ירושלים תשל"ח, תעודה מס' 73, עמ' 152-153.

¹ מיומנו של המורה ח"א קפלן שנכתב בעברית בגטו ורשה.